

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

20. prosince 2017*

„Řízení o předběžné otázce – Svoboda usazování a volný pohyb pracovníků – Články 45 a 49 SFEU – Vzájemné uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci v lékařství – Směrnice 75/363/EHS a 93/16/EHS – Odměna odborných lékařů v průběhu jejich odborné přípravy“

Ve věci C-419/16,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Tribunale di Bolzano (soud v Bolzanu, Itálie) ze dne 15. července 2016, došlým Soudnímu dvoru dne 28. července 2016, v řízení

Sabine Simma Federspiel

proti

Provincia autonoma di Bolzano,

Equitalia Nord SpA,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda senátu, J. Malenovský, M. Safjan (zpravodaj), D. Šváby a M. Vilaras, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: R. Schiano, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 15. června 2017,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za S. Simma Federspiel F. Dagostinem a S. Fassou, avvocati,
- za Provincia autonoma di Bolzano, J. A. Waltherem von Herbstenburg, Rechtsanwalt,
- za Evropskou komisi H. Støvlbækem, M. Kellerbauerem a L. Malferrarim, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 13. září 2017,

vydává tento

* Jednací jazyk: italština.

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 2 odst. 1 písm. c) směrnice Rady 75/363/EHS ze dne 16. června 1975 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se činnosti lékařů (Úř. věst. 1975, L 167, s. 14), ve znění směrnice Rady 82/76/EHS ze dne 26. ledna 1982 (Úř. věst. 1982, L 43, s. 21) (dále jen „směrnice 75/363“), jakož i článku 45 SFEU.
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Sabinou Simma Federspiel na jedné straně a Provincia autonoma di Bolzano (autonomní provincie Bolzano, Itálie) a Equitalia Nord SpA na straně druhé ve věci aktů, jimiž tato provincie nařídila S. Federspiel vrátit jí část stipendia na získání odborné specializace, které získala na řádné denní studium v rámci odborné lékařské přípravy v oboru neurologie a psychiatrie poskytované v jiném členském státě než v Italské republice, zvýšenou o úroky.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 75/363

- 3 Článek 2 odst. 1 směrnice 75/363 stanovil:

„Členské státy dbají, aby odborná příprava vedoucí k získání diplomu, osvědčení nebo jiného dokladu o dosažené kvalifikaci v odborném lékařství splňovala alespoň tyto podmínky:

- a) zahrnuje řádné ukončení a potvrzení šestiletého studia v rámci oboru odborné přípravy podle článku 1;
  - b) zahrnuje teoretickou a praktickou výuku;
  - c) jedná se o řádné denní studium pod kontrolou příslušných orgánů nebo subjektů v souladu s bodem 1 přílohy;
  - d) probíhá ve vysokoškolském středisku, ve fakultní nemocnici nebo popřípadě v zařízení zdravotní péče schváleném k tomuto účelu příslušnými orgány nebo subjekty;
  - e) zahrnuje osobní účast lékaře, který se účastní odborné přípravy, na činnosti a úkolech dotyčných zařízení.“ (*neoficiální překlad*)
- 4 Příloha této směrnice nadepsaná „Charakteristika řádné a rozvolněné odborné přípravy odborných lékařů“ uváděla v bodě 1, nazvaném „Řádná denní odborná příprava odborných lékařů“, následující:

„Tato odborná příprava probíhá na zvláštních místech uznaných příslušnými orgány.

Zahrnuje účast na veškerých lékařských činnostech oddělení, kde odborná příprava probíhá, včetně služeb, aby uchazeč o odborné vzdělání věnoval této praktické a teoretické výuce svou veškerou profesionální činnost během celého pracovního týdne a po celý rok v souladu s pravidly stanovenými příslušnými orgány. Z tohoto důvodu je výkon této činnosti přiměřeně odměňován. (*neoficiální překlad*)

[...]

Směrnice 93/16

- 5 Směrnice 75/363 byla dne 15. dubna 1993 zrušena směrnicí Rady 93/16/EHS ze dne 5. dubna 1993 o usnadnění volného pohybu lékařů a vzájemného uznávání jejich diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci (Úř. věst. 1993, L 165, s. 1; Zvl. vyd. 06/02, s. 86). Tato posledně uvedená směrnice byla s účinkem od 20. října 2007 zrušena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (Úř. věst. 2005, L 255, s. 22).
- 6 Hlava III směrnice 93/16, nadepsaná „Koordinace právních a správních předpisů týkajících se činnosti lékařů“ obsahovala článek 24, který v prvním odstavci stanovil následující:

„Členské státy dbají, aby odborná příprava vedoucí k získání diplomu, osvědčení nebo jiného dokladu o dosažené kvalifikaci v odborném lékařství splňovala alespoň tyto podmínky:

- a) zahrnuje řádné ukončení a potvrzení šestiletého studia v rámci oboru odborné přípravy podle článku 23 [...];
  - b) zahrnuje teoretickou a praktickou výuku;
  - c) jedná se o řádné denní studium pod kontrolou příslušných orgánů nebo subjektů v souladu s bodem 1 přílohy I;
  - d) probíhá ve vysokoškolském středisku, ve fakultní nemocnici nebo popřípadě v zařízení zdravotní péče schváleném k tomuto účelu příslušnými orgány nebo subjekty;
  - e) zahrnuje osobní účast lékaře uchazeče o odborné vzdělání na činnosti a povinnostech dotyčných zařízení.“
- 7 Příloha I směrnice 93/16, nadepsaná „Charakteristika [charakteristiky] řádné a rozvolněné odborné přípravy odborných lékařů uvedených [uvedené] v čl. 24 odst. 1 písm. c) a v článku 25“, uváděla v bodě 1 nazvaném „Řádná denní odborná příprava odborných lékařů“ následující:

„Tato odborná příprava probíhá na zvláštních místech schválených příslušnými orgány.

Zahrnuje účast na veškerých lékařských činnostech oddělení, kde odborná příprava probíhá, včetně služeb, aby uchazeč o odborné vzdělání věnoval této praktické a teoretické výuce svou veškerou profesionální činnost během celého pracovního týdne a po celý rok v souladu s pravidly stanovenými příslušnými orgány. Z tohoto důvodu je výkon této činnosti příslušně odměňován.

[...]“

Italské právo

- 8 Článek 1 legge provinciale n. 1 – Formazione di medici specialisti (provinční zákon č. 1 o vzdělávání odborných lékařů) ze dne 3. ledna 1986 (BU č. 2 ze dne 14. ledna 1986, dále jen „provinční zákon č. 1/86“) stanovil:

„1. Vzhledem k tomu, že v [autonomní] provincii Bolzano neexistuje možnost získat některé odborné lékařské kvalifikace, je příslušný provinční ministr oprávněn [...] uzavřít s italskými univerzitami a příslušnými rakouskými veřejnými orgány, které mají v souladu s právním řádem tohoto státu pravomoci v dané konkrétní oblasti, specifické dohody týkající se vytvoření dodatečných míst pro odbornou lékařskou přípravu, za současného zohlednění platné státní a provinční právní úpravy.

2. Dohoda uzavřená na základě předchozího odstavce s rakouskými veřejnými orgány může stanovit, že [autonomní] provincie [Bolzano] případně zaplatí těmto orgánům částku nepřesahující maximální výši stipendia stanoveného v článku 3, pokud tyto orgány vyplácí účastníkovi odborného vzdělávání příslušnou odměnu.“

9 Článek 7 provinčního zákona č. 1/86 stanoví:

„1. [Lékaři], kteří jsou příjemci [...], se musí zavázat k výkonu práce ve veřejném zdravotnickém zařízení v [autonomní] provincii Bolzano po dobu, kterou předpisem stanoví Giunta provinciale (provinční rada). Toto období nesmí být kratší než 5 let a k výkonu této činnosti musí dojít ve lhůtě, kterou stanoví uvedený předpis.

2. V případě úplného nebo částečného nesplnění povinnosti uvedené v předchozím odstavci musí být část stipendia na odbornou přípravu nebo finančního příspěvku vrácena spolu s úroky v zákonné výši. Část, která má být vrácena, bude stanovena usnesením provinční rady na základě předpisu a nesmí být vyšší než 70 % stipendia nebo příspěvku.“

10 Decreto del presidente della Giunta provinciale č. 6/1988 (vyhláška předsedy provinční rady) ze dne 29. března 1988 stanovila:

„1. [Lékaři], kteří jsou příjemci stipendia na odbornou přípravu nebo příspěvků [uvedených v provinčním zákoně č. 1/86], se musí zavázat k výkonu práce po dobu pěti let ve veřejném zdravotnickém zařízení v [autonomní] provincii Bolzano, včetně výkonu práce v postavení smluvních lékařů, a to do deseti let od získání specializace nebo dokončení praktické stáže.

2. Vyplácení stipendií a příspěvků podléhá předložení výslovného prohlášení dotčené osoby [...] obsahujícího závazek splnit podmínku uvedenou v odstavci 1.

3. Příjemci mají povinnost:

a) v případě úplného nesplnění závazku uvedeného v odstavci 1 vrátit až 70 % celkové výše stipendia nebo příspěvku;

b) v případě částečného nesplnění uvedeného závazku vrátit až 14 % celkové výše stipendia nebo příspěvku za každý rok nebo část roku delší než šest měsíců, kdy příjemce nevykonával požadovanou pracovní činnost, a to maximálně do pěti let.

[...]

5. K nesplnění závazku uvedeného v odstavci 1 nedojde, pokud dotčená osoba prokáže, že podala žádost o přijetí do zaměstnání u veřejného zdravotnického zařízení v [autonomní] provincii Bolzano a zúčastnila se s úspěchem příslušných výběrových řízení nebo byla zařazena na seznam uchazečů k výkonu povolání na smluvním základě, avšak poté nebyla k nástupu do práce v uvedeném zařízení vyzvána.

[...]“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

11 S. Simma Federspiel je italská občanka, která v letech 1992 až 2000 absolvovala řádnou odbornou přípravu k výkonu povolání odborného lékaře v oboru neurologie a psychiatrie poskytovaného univerzitní nemocnicí v Innsbrucku (Rakousko) a která v tomto období obdržela od autonomní

provincie Bolzano stipendium na základě článku 1 provinčního zákona č. 1/86. Do 31. července 2000 měla bydliště v Bolzanu. Od tohoto data má bydliště v Bregenzu (Rakousko), kde vykonává lékařské povolání.

- 12 Přiznání tohoto stipendia bylo podmíněno závazkem S. Simma Federspiel, že bude v průběhu desetiletého období po získání specializace po dobu pěti let pracovat ve veřejném zdravotnickém řízení autonomní provincie Bolzano, nebo že v případě úplného nedodržení tohoto závazku vrátí až 70 % částky uvedeného stipendia a v případě jeho částečného nedodržení až 14 % jeho částky za každý rok či část roku přesahující šest měsíců, kdy uvedenou práci nevykonávala. V této souvislosti S. Simma Federspiel podepsala dne 21. prosince 1992 výslovné prohlášení.
- 13 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že autonomní provincie Bolzano poukázala předmětné stipendium univerzitní nemocnici v Innsbrucku podle dohody podepsané se spolkovou zemí Tyrolsko (Rakousko). Tato univerzitní nemocnice pak vyplácela finanční částky S. Simma Federspiel. Předkládající soud konstatuje, že S. Simma Federspiel podle všeho nepobírala za činnost vykonávanou v rámci své specializace žádnou další finanční odměnu.
- 14 Dopisem ze dne 20. února 2013 vyzvala autonomní provincie Bolzano S. Simma Federspiel, aby jí předložila buď osvědčení o výkonu povolání u zdravotnického veřejného zařízení v této provincii, nebo aby doložila, že požádala o zaměstnání v tomto veřejném zařízení a že se úspěšně zúčastnila příslušných výběrových řízení nebo že byla zařazena na seznamy uchazečů, avšak nebyla k výkonu uvedené činnosti vyzvána.
- 15 V odpovědi na tento dopis informovala S. Simma Federspiel autonomní provincii Bolzano, že po získání specializace lékařskou činnost na jejím území nevykonávala.
- 16 Za těchto podmínek jí tato provincie uložila vyhláškou ze dne 5. srpna 2013 povinnost vrátit 70 % vyplaceného stipendia, tedy částku ve výši 68 515,24 eura spolu s úroky ve výši 51 418,63 eura, tedy celkem 119 933,87 eura.
- 17 S. Simma Federspiel podala žalobu u Tribunale di Bolzano (soud v Bolzanu, Itálie), jíž se domáhala zrušení aktů, kterými jí autonomní provincie Bolzano uložila vrátit uvedenou částku. Na podporu žaloby se dovolává protiprávnosti provinčního zákona č. 1/86, na jehož základě byly tyto akty přijaty.
- 18 Tento soud v této souvislosti uvádí, že povinnost upravená provinční právní úpravou, která spočívá ve vrácení 70 % částky obdrženého stipendia spolu se zákonnými úroky, zavazuje v praxi dotčené lékaře k vrácení o dost vyšší částky, než která byla vyplacena na základě tohoto stipendia.
- 19 Předkládající soud má kromě toho pochybnosti o slučitelnosti režimu upraveného těmito právními předpisy s unijním právem a zejména článkem 45 SFEU, jelikož uvedená právní úprava vede k odrazování odborných lékařů od opuštění jejich členského státu původu a od usazení se a výkonu profesní činnosti v jiném členském státě.
- 20 Vzhledem k tomu, že měl Tribunale di Bolzano (soud v Bolzanu) za to, že vyřešení sporu, který mu byl předložen, závisí na výkladu ustanovení unijního práva, rozhodl se přerušit řízení a předložit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 2 odst. 1 písm. c) směrnice [75/363] a příloha [této směrnice] vykládány v tom smyslu, že brání takovému ustanovení vnitrostátního práva, jako je ustanovení použitelné ve věci v původním řízení, které podmiňuje vyplacení odměny určené lékařům během jejich odborné přípravy předložením prohlášení o závazku lékaře, který je příjemcem dané odměny, pracovat po dobu alespoň pěti let ve veřejném zdravotnickém zařízení v autonomní provincii Bolzano, a to v období deseti let ode dne dokončení odborné přípravy, a které v případě nesplnění této

povinnosti v celém rozsahu výslovně umožňuje autonomní provincii Bolzano, tedy subjektu, který financuje uvedenou odměnu, dosáhnout vrácení částky do výše 70 % poskytnutého příspěvku, spolu se zákonnými úroky vypočtenými od okamžiku, kdy správní orgán zaplatil jednotlivé splátky?

- 2) V případě záporné odpovědi na první otázku, brání zásada volného pohybu pracovníků uvedená v článku 45 SFEU takovému ustanovení vnitrostátního práva, jako je ustanovení použitelné v původním řízení, které podmiňuje vyplácení odměny určené lékařům během jejich odborné přípravy předložením prohlášení o závazku lékaře, který je příjemcem dané odměny, pracovat po dobu alespoň pěti let ve veřejném zdravotnickém zařízení v [provincii], a to v období deseti let ode dne dokončení odborné přípravy, a které v případě nesplnění této povinnosti v celém rozsahu výslovně umožňuje autonomní provincii Bolzano, tedy subjektu, který financuje uvedenou odměnu, dosáhnout vrácení částky do výše 70 % poskytnutého příspěvku, spolu se zákonnými úroky vypočtenými od okamžiku, kdy správní orgán zaplatil jednotlivé splátky?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 21 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 2 odst. 1 písm. c) směrnice 75/363 a příloha této směrnice musejí být vykládány v tom smyslu, že brání takové právní úpravě členského státu, jako je úprava dotčená ve věci v původním řízení, podle níž je přiznání vnitrostátního stipendia určeného k financování odborné přípravy poskytované v jiném členském státě, která vede k získání titulu odborného lékaře, vázáno na podmínku, aby lékař, který je jeho příjemcem, vykonával v období deseti let po ukončení odborné přípravy profesní činnost v tomto prvním členském státě po dobu pěti let, nebo pokud k tomu nedojde, aby vrátil až 70 % částky získaného stipendia, zvýšené o úroky.
- 22 Úvodem je třeba konstatovat, že odborné vzdělávání v oboru neuropsychiatrie, které S. Simma Federspiel absolvovala v univerzitní nemocnici v Innsbrucku a o které se jedná ve věci v původním řízení, bylo zahájeno v průběhu roku 1992 a ukončeno v průběhu roku 2000. Na věc v původním řízení se tedy do 15. dubna 1993 vztahují ustanovení směrnice 75/363 a po tomto datu, kdy byla tato směrnice zrušena směrnicí 93/16, pak ustanovení posledně uvedené směrnice.
- 23 Směrnice 75/363 ve svém čl. 2 odst. 1 písm. c) stanovila, že odborná příprava vedoucí k získání diplomu, osvědčení nebo jiného dokladu o dosažené kvalifikaci odborného lékaře musí být uskutečněna v řádném denním studiu pod kontrolou příslušných orgánů nebo subjektů v souladu s bodem 1 přílohy této směrnice. Podle uvedeného bodu probíhala uvedená odborná příprava na pracovních místech, která byla přiměřeně odměňována.
- 24 Článek 24 odst. 1 písm. c) směrnice 93/16, jakož i bod 1 její přílohy jsou podobného znění, jako ustanovení uvedená v předchozím bodě.
- 25 V této souvislosti je nutno uvést, že uvedená ustanovení upravují povinnost poskytovat po dobu vzdělávání ve specializovaných lékařských oborech odměnu, aby nebyla úroveň vzdělání odborných lékařů narušena zejména paralelním soukromým výkonem profesní činnosti (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. února 1999, Carbonari a další, C-131/97, EU:C:1999:98, bod 40).
- 26 Tato povinnost je jako taková bezpodmínečná, jakož i dostatečně jasná (rozsudek ze dne 25. února 1999, Carbonari a další, C-131/97, EU:C:1999:98, bod 44) a plně souvisí s dodržováním požadavků na odbornou přípravu specializovaných lékařů (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. února 1999, Carbonari a další, C-131/97, EU:C:1999:98, bod 41).

- 27 Ačkoli platí, že lékaři během své odborné přípravy mají nárok na odměnu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. února 1999, Carbonari a další, C-131/97, EU:C:1999:98, bod 42), nemá podmínka dotčená ve věci v původním řízení zjevně vliv na odpovídající povinnost poskytnout jim odměnu, která navíc není, jak vyplývá z judikatury Soudního dvora, bezpodmínečná, pokud jde o její výši (rozsudek ze dne 25. února 1999, Carbonari a další, C-131/97, EU:C:1999:98, bod 47), a tedy ani vliv na dodržení požadavků na vzdělání odborných lékařů.
- 28 V této souvislosti je nutno připomenout, že S. Simma Federspiel byla během její odborné přípravy poskytována odměna, která byla navíc, jak souhlasně uvádí všechny strany, které podaly vyjádření v této věci, včetně S. Simma Federspiel, dostatečná pro účely získání jejího vzdělání.
- 29 Podmínka dotčená ve věci v původním řízení tedy působí až po ukončení specializace odborných lékařů, aniž se dotýká podmínek jejich odborné přípravy, a nespojuje se vztahem mezi těmito lékaři a členským státem, v němž je odborná příprava zajišťována.
- 30 V tomto ohledu nelze proto čl. 2 odst. 1 písm. c) směrnice 75/363 a čl. 24 odst. 1 písm. c) směrnice 93/16 vykládat tak, že brání takové podmínce, jako je podmínka, jež je předmětem věci v původním řízení.
- 31 Vzhledem k výše uvedeným úvahám je na první otázku třeba odpovědět tak, že čl. 2 odst. 1 písm. c) směrnice 75/363, jakož i čl. 24 odst. 1 písm. c) směrnice 93/16 musejí být vykládány v tom smyslu, že nebrání takové právní úpravě členského státu, jako je úprava dotčená ve věci v původním řízení, podle níž je přiznání vnitrostátního stipendia určeného k financování odborné přípravy poskytované v jiném členském státě, která vede k získání titulu odborného lékaře, vázáno na podmínku, aby lékař, který je jeho příjemcem, vykonával v období deseti let po ukončení odborné přípravy profesní činnost v tomto prvním členském státě po dobu pěti let, nebo pokud k tomu nedojde, aby vrátil až 70 % částky získaného stipendia, zvýšené o úroky.

Ke druhé otázce

- 32 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 45 SFEU vykládán v tom smyslu, že brání takové právní úpravě členského státu, jako je úprava dotčená ve věci v původním řízení, podle níž je přiznání vnitrostátního stipendia určeného k financování odborné přípravy poskytované v jiném členském státě, která vede k získání titulu odborného lékaře, vázáno na podmínku, aby lékař, který je jeho příjemcem, vykonával v období deseti let po ukončení odborné přípravy profesní činnost v tomto prvním členském státě po dobu pěti let, nebo pokud k tomu nedojde, aby vrátil až 70 % částky získaného stipendia, zvýšené o úroky.
- 33 Úvodem je nutné připomenout, že podle čl. 168 odst. 7 SFEU, jak je vykládán judikaturou Soudního dvora, unijní právo nezasahuje do pravomoci členských států přijmout ustanovení upravující organizaci zdravotních služeb. Při výkonu této pravomoci však musí členské státy dodržovat unijní právo, zejména pak ustanovení Smlouvy o FEU týkající se základních svobod, která zakazují členským státům zavést nebo ponechat v platnosti neodůvodněná omezení výkonu těchto svobod v oblasti zdravotní péče (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. září 2017, Malta Dental Technologists Association a Reynaud, C-125/16, EU:C:2017:707, bod 54 a citovaná judikatura).
- 34 V tomto ohledu právní úprava dotčená ve věci v původním řízení nerozlišuje podle toho, zda činnost vykonávaná lékařem, který je příjemcem dotčeného stipendia, v jiném členském státě, než je Italská republika, musí být kvalifikována jako závislá činnost, či nikoli. Kromě toho předkládací rozhodnutí ani spis, který má Soudní dvůr k dispozici, neumožňují zjistit, zda S. Simma Federspiel vykonává lékařské povolání v Rakousku jako zaměstnankyně či v rámci samostatné výdělečné činnosti, a zda tedy situace, která nastala ve sporu v původním řízení, spadá pod svobodu volného pohybu pracovníků upravenou

v článku 45 SFEU, nebo pod svobodu usazování podle článku 49 SFEU. Právní úprava, o kterou se jedná v původním řízení, musí být tedy zkoumána jak z hlediska článku 45 SFEU, tak i článku 49 SFEU.

- 35 Podle ustálené judikatury Soudního dvora je cílem všech ustanovení Smlouvy týkajících se volného pohybu osob usnadnit státním příslušníkům Unie výkon povolání všeho druhu na území Unie, přičemž tato ustanovení brání opatřením, která mohou znevýhodnit tyto občany, pokud si přejí vykonávat činnost na území jiného členského státu než členského státu svého původu. V tomto kontextu mají příslušníci členských států zvláště právo, které jim vyplývá přímo ze Smlouvy, opustit členský stát svého původu za účelem odchodu na území jiného členského státu a pobývat na jeho území za účelem výkonu hospodářské činnosti. Článek 45 SFEU proto brání jakémukoli vnitrostátnímu opatření, které může státním příslušníkům Unie bránit ve výkonu základní svobody zaručené tímto článkem nebo může tento výkon činit méně přitažlivým (rozsudek ze dne 18. července 2017, *Erzberger*, C-566/15, EU:C:2017:562, bod 33 a citovaná judikatura). Stejně je tomu i v případě omezení svobody usazování upravené v článku 49 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. prosince 2013, *Venturini a další*, C-159/12 až C-161/12, EU:C:2013:791, bod 30, jakož i ze dne 5. dubna 2017, *Borta*, C-298/15, EU:C:2017:266, bod 47 a citovaná judikatura).
- 36 Je třeba konstatovat, že taková právní úprava členského státu, jako je právní úprava dotčená ve věci v původním řízení, která váže přiznání stipendia na financování vzdělání odborného lékaře zajišťovaného v jiném členském státě na podmínku, aby lékař, který je příjemcem tohoto stipendia, vykonával po určitou dobu po ukončení své specializace profesní činnost v tomto prvním státě, může odradit tohoto lékaře od výkonu svého práva na volný pohyb nebo svobody usazování upravených v článcích 45 a 49 SFEU. Uvedený lékař bude totiž odrazen od toho, aby opustil členský stát svého původu a zahájil pracovní činnost nebo se usadil v jiném členském státě, jestliže bude muset podle této právní úpravy vrátit až 70 % částky získaného stipendia spolu s úroky (viz obdobně rozsudek ze dne 8. listopadu 2012, *Radziejewski*, C-461/11, EU:C:2012:704, bod 31).
- 37 Taková právní úprava proto představuje omezení volného pohybu pracovníků a svobody usazování, jež jsou zásadně zakázány články 45 a 49 SFEU.
- 38 Z ustálené judikatury vyplývá, že vnitrostátní opatření, která mohou bránit využití základních svobod zaručených Smlouvou nebo jej činit méně přitažlivým, mohou být přípustná jen za podmínky, že sledují cíl obecného zájmu, jsou způsobilá zaručit jeho uskutečnění a nepřekračují meze toho, co je k dosažení sledovaného cíle nezbytné (rozsudek ze dne 13. července 2016, *Pöpperl*, C-187/15, EU:C:2016:550, bod 29 a citovaná judikatura).
- 39 Ve věci v původním řízení je třeba zaprvé konstatovat, že dotčená vnitrostátní právní úprava se použije bez diskriminace na základě státní příslušnosti.
- 40 Je třeba zdůraznit, že zjištění toho, jaké cíle jsou vnitrostátními právními předpisy skutečně sledovány, spadá v rámci věci, která je předložena Soudnímu dvoru na základě článku 267 SFEU, do pravomoci předkládajícího soudu (viz zejména rozsudek ze dne 15. září 2011, *Dickinger a Ömer*, C-347/09, EU:C:2011:582, bod 51).
- 41 Jak uvedly autonomní provincie Bolzano a Evropská komise ve svých písemných vyjádřeních a na jednání v této věci, opatření upravená vnitrostátními právními předpisy, o které se jedná ve věci v původním řízení, mají zajistit obyvatelům této provincie vysokou úroveň odborné lékařské pomoci, která je vyvážená a dostupná všem, a současně zachovat finanční rovnováhu systému sociálního zabezpečení.
- 42 V tomto ohledu je nutné připomenout, že zdraví a život člověka zaujímají první místo mezi statky a zájmy chráněnými Smlouvou. Kromě toho riziko závažného zásahu do finanční rovnováhy systému sociálního zabezpečení může nejen samo o sobě představovat naléhavý důvod obecného zájmu

umožňující odůvodnit překážku základním svobodám upraveným Smlouvou o FEU, ale navíc cíl zachovat, z důvodů souvisejících s veřejným zdravím, vyvážené a všem dostupné lékařské a nemocniční služby může rovněž spadat pod výjimky z důvodu veřejného zdraví, jelikož takový cíl přispívá k dosažení vysoké úrovně ochrany zdraví. To se týká opatření, která jednak sledují cíl obecného zájmu, který spočívá v zajištění dostatečné a stále dostupnosti vyvážené škály kvalitní zdravotní péče na území dotyčného členského státu, a jednak přispívají ke snaze zajistit kontrolu výdajů a v co největším možném rozsahu zabránit jakémukoliv plýtvání finančními, technickými a lidskými zdroji (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 28. ledna 2016, CASTA a další, C-50/14, EU:C:2016:56, body 60 a 61).

- 43 Cílem vnitrostátní právní úpravy dotčené ve věci v původním řízení je vytvořit dodatečná místa pro vzdělávání odborných lékařů, takže umožňuje zvýšit jejich počet na trhu práce. Tato právní úprava tedy uložením povinnosti lékařům, kteří získali stipendium dotčené ve věci v původním řízení, aby během určité doby po získání specializace vykonávali své povolání v autonomní provincii Bolzano, přispívá k uspokojení poptávky po odborných lékařích v této provincii.
- 44 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že opatření upravená vnitrostátními právními předpisy dotčenými v původním řízení sledují legitimní cíle uvedené v bodě 42 tohoto rozsudku.
- 45 V tomto ohledu je třeba nejprve připomenout, že z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že členským státům přísluší rozhodnout o úrovni, na které zamýšlí zajistit ochranu veřejného zdraví, a o způsobu, jímž má být této úrovni dosaženo. Vzhledem k tomu, že se tato úroveň může mezi jednotlivými členskými státy lišit, musí být členským státům poskytnut určitý prostor pro uvážení v této oblasti (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. září 2017, Malta Dental Technologists Association a Reynaud, C-125/16, EU:C:2017:707, bod 60).
- 46 Pokud jde o přiměřenost ustanovení, o která se jedná v původním řízení, je nutno podotknout, že povinnost uložená podle dotčené právní úpravy odbornému lékaři, jehož odborná příprava byla financována tímto státem, pracovat během určité doby po ukončení uvedené přípravy v autonomní provincii Bolzano uvedeného státu přispívá k uspokojení poptávky po odborných lékařích v této provincii, takže tato povinnost odpovídá cíli obecného zájmu, jímž je zaručit dostatečnou a stálou dostupnost vyvážené škály kvalitní zdravotní péče, který je způsobilý přispět k zajištění kontroly výdajů na tuto službu a chránit tak veřejné zdraví.
- 47 Pokud jde o posouzení nezbytnosti uvedených ustanovení, předkládající soud musí zohlednit skutečnost, že – jak uvedl generální advokát v bodech 87 a 88 svého stanoviska – povinnost odborných lékařů, na jejichž vzdělání byl poskytnut finanční příspěvek, pracovat v autonomní provincii Bolzano je omezena na pět let, a to v desetileté lhůtě od získání specializace, a že podle vnitrostátních právních předpisů, o které se jedná v původním řízení, vzniká pouze v případě, že je v této provincii pro dotyčného lékaře volné pracovní místo a takové místo je mu ve vhodném okamžiku nabídnuto.
- 48 Pro účely uvedeného posouzení jsou také relevantní specifické potřeby autonomní provincie Bolzano, které uvedli Komise, jakož i generální advokát v bodě 91 svého stanoviska, jimiž je nezbytnost zajistit dostupnost kvalitní zdravotní péče v obou úředních jazycích tohoto regionu, a to němčině a italštině, a tedy obtíže s náborem dostatečného počtu odborných lékařů, kteří by byli schopni vykonávat své povolání v obou jazycích.
- 49 Žádná skutečnost uvedená ve spisu navíc nenasvědčuje tomu, že existuje alternativní opatření, které by mohlo této provincii umožnit získat dostatečný počet odborných lékařů, kteří by byli schopni vykonávat dané povolání v obou těchto jazycích.
- 50 Pokud jde o okolnost, že v případě nedodržení povinnosti upravené v bodě 47 tohoto rozsudku musí dotyčný lékař vrátit až 70 % získaného stipendia určeného k financování vzdělání vedoucího k získání titulu odborného lékaře, je třeba konstatovat, že – jak v podstatě uvedl generální advokát v bodě 94

svého stanoviska – tato částka, která má být vrácena, se nezdá být nepřiměřená, jelikož nepřekračuje spolu se zákonnými úroky, které jsou obvyklým důsledkem prodlení s platbou, částku obdrženou na základě tohoto stipendia. S. Simma Federspiel navíc podpisem prohlášení vyjádřila svůj souhlas se závazkem poskytnuté stipendium v případě jeho úplného nedodržení vrátit.

- 51 Vzhledem k výše uvedeným úvahám je na druhou otázku třeba odpovědět tak, že články 45 a 49 SFEU musejí být vykládány v tom smyslu, že nebrání takové právní úpravě členského státu, jako je úprava dotčená ve věci v původním řízení, podle níž je přiznání vnitrostátního stipendia určeného k financování odborné přípravy poskytované v jiném členském státě, která vede k získání titulu odborného lékaře, vázáno na podmínku, aby lékař, který je jeho příjemcem, vykonával v období deseti let po ukončení odborného vzdělání profesní činnost v tomto prvním členském státě po dobu pěti let, nebo pokud k tomu nedojde, aby vrátil až 70 % částky získaného stipendia, zvýšené o úroky, jestliže opatření upravená touto právní úpravou účinně přispívají ke sledování cílů ochrany veřejného zdraví a finanční rovnováhy systému sociálního zabezpečení a nepřekračují meze toho, co je v tomto ohledu nezbytné, což musí posoudit předkládající soud.

K nákladům řízení

- 52 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 2 odst. 1 písm. c) směrnice Rady 75/363/EHS ze dne 16. června 1975 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se činnosti lékařů, ve znění směrnice Rady 82/76/EHS ze dne 26. ledna 1982, jakož i čl. 24 odst. 1 písm. c) směrnice Rady 93/16/EHS ze dne 5. dubna 1993 o usnadnění volného pohybu lékařů a vzájemného uznávání jejich diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci, musejí být vykládány v tom smyslu, že nebrání takové právní úpravě členského státu, jako je úprava dotčená ve věci v původním řízení, podle níž je přiznání vnitrostátního stipendia určeného k financování odborné přípravy poskytované v jiném členském státě, která vede k získání titulu odborného lékaře, vázáno na podmínku, aby lékař, který je jeho příjemcem, vykonával v období deseti let po ukončení odborné přípravy profesní činnost v tomto prvním členském státě po dobu pěti let, nebo pokud k tomu nedojde, aby vrátil až 70 % částky získaného stipendia, zvýšené o úroky.
- 2) Články 45 a 49 SFEU musejí být vykládány v tom smyslu, že nebrání takové právní úpravě členského státu, jako je úprava dotčená ve věci v původním řízení, podle níž je přiznání vnitrostátního stipendia určeného k financování odborné přípravy poskytované v jiném členském státě, která vede k získání titulu odborného lékaře, vázáno na podmínku, aby lékař, který je jeho příjemcem, vykonával v období deseti let po ukončení odborného vzdělání profesní činnost v tomto prvním členském státě po dobu pěti let, nebo pokud k tomu nedojde, aby vrátil až 70 % částky získaného stipendia, zvýšené o úroky, jestliže opatření upravená touto právní úpravou účinně přispívají ke sledování cílů ochrany veřejného zdraví a finanční rovnováhy systému sociálního zabezpečení a nepřekračují meze toho, co je v tomto ohledu nezbytné, což musí posoudit předkládající soud.

Podpisy.